УДК 371.134 ***Пришляк О. Ю.****

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

У статті аналізується європейський досвід підготовки соціальних працівників до роботи в полікультурному середовищі. З'ясовано, що навчання соціальній роботі в Європі ґрунтується на різних системних закономірностях. При цьому в системах соціальної освіти функціонують подібні структури, фундаментальні знання відрізняються несуттєво, різноманітність підготовки проявляється в її тривалості, особливостях організації та стажувань. Традиційні системи підготовки соціальних працівників у різних країнах демонструють тенденцію їхньої адаптації до потреб часу шляхом уведення в зміст підготовки компоненти полікультурної компетентності фахівця соціальної сфери. За критерієм наближеності до університетської підготовки можна розподілити країни на кілька груп. Така класифікація окреслює важливість досліджень у галузі соціальної роботи. Перша група включає країни, де підготовку початкового рівня пропонують неуніверситетські заклади (Австрія, Бельгія, Німеччина, Нідерланди, Швейцарія). До другої групи країн за специфікою системи соціальної освіти відносимо ті, де початковий рівень підготовки в галузі соціальної роботи можна здобути як в університетах, так і в неуніверситетських інститутах (Чехія, Угорщина, Польща, Болгарія, Данія, Греція, Норвегія, Швейцарія, Франція). Третя група включає країни, у яких підготовка соціальних працівників початкового рівня здійснюється, в основному, в університетах (Естонія, Фінляндія, Ірландія, Ісландія, Італія, Румунія, Словенія, Іспанія, Швеція, Велика Британія). Аналіз особливостей розвитку полікультурної освіти фахівців соціальної сфери в європейських країнах дозволяє стверджувати, що має місце активний розвиток та вдосконалення систем підготовки фахівців, їхньої адаптації до особливостей роботи в полікультурному середовищі.

Ключові слова: полікультурність, полікультурна освіта, полікультурне середовище, полікультурна компетентність, соціальна освіта, соціальна робота, соціальний працівник, фахівець соціальної сфери.

У сучасних умовах незаперечним є той факт, що полікультурність є невід'ємною характеристикою сучасного світу, який тяжіє до глобалізації та зближення в різних сферах індивідуальної та суспільної життєдіяльності. Поняття полікультурності все частіше трактується, як інтегрований, складний феномен. Водночас полікультурність може створювати бар'єри й труднощі у вирішенні соціальних проблем. Соціальна робота в цьому контексті покликана фасилітувати труднощі, які виникають у процесі подолання полікультурних відмінностей, носієм яких все частіше є клієнт соціальної роботи. Західноєвропейські країни в останні десятиліття в повній мірі усвідомили необхідність посилення полікультурного аспекту в підготовці фахівців соціальної сфери, зумовлену інтенсифікацією процесів міграції та загостренням проблеми біженців та переселенців.

Проблеми полікультурної освіти становлять значний інтерес для науковців минулого та сучасності. Понятійний апарат полікультурної освіти розробляли Дж. Бенкс, П. Ґорскі, І. Ґодолін, П. Макінтош, Л. Левицька, В. Огнев'юк, М. Оґнасанті, С. Сисоєва, О. Хижняк. Зарубіжний досвід полікультурної освіти став предметом наукових досліджень Я. Гулецької, О. Гуровської, О. Івашко, Ю. Короткової, Т. Лаврової, О. Мілютіної, О. Огієнко, В. Погребняк, Л. Пуховської, Н. Шумейко та інших. Попри це важливим залишається поглиблений аналіз досвіду різних країн у питаннях адаптації полікультурної підготовки фахівців соціальної сфери до вимог сучасності.

Метою статті є розкриття основних тенденцій підготовки соціальних працівників до роботи в полікультурному середовищі на прикладі європейських країн.

*© *Пришляк О. Ю.*

Навчання соціальній роботі в Європі ґрунтується на різних системних закономірностях. Однак при цьому в системах соціальної освіти наявні подібні структури, які включають більш-менш однакові освітньо-професійні та наукові ступені. Фундаментальні знання відрізняються несуттєво, різноманітність підготовки виявляється в її тривалості, особливостях організації та стажувань. Традиційні системи підготовки соціальних працівників у різних країнах демонструють тенденцію їхньої адаптації до потреб часу шляхом уведення в зміст підготовки компоненти полікультурної компетентності фахівця соціальної сфери [6].

За критерієм наближеності до університетської підготовки можна розподілити країни на кілька груп. Така класифікація окреслює важливість досліджень у галузі соціальної роботи, а отже, питання визнання соціальної роботи як практичної та наукової дисципліни.

Перша група включає країни, де підготовку початкового рівня пропонують неуніверситетські заклади (Австрія, Бельгія, Німеччина, Нідерланди, Швейцарія тощо). У франкомовній **Бельгії**, наприклад, підготовка соціальних працівників здійснюється у формі короткотривалої неуніверситетської вищої освіти – три роки навчання після завершення середньої освіти. Повний цикл підготовки соціальних асистентів та спеціалізованих вихователів здійснюється у так званих Великих Школах (Hautes Йcoles) [8].

Як правило, можливості спеціалізованої підготовки до діяльності в умовах полікультурного середовища пропонують у межах післядипломної освіти. Наприклад, Інститут досліджень, підготовки та діяльності в сфері міграцій (L'Institut de Recherche, Formation et Action sur les Migrations (IRFAM) пропонує навчання для фахівців соціальної, медичної, освітньої, культурної сфери за такими модулями:

Модуль 1: Визначення та мобілізація міжкультурних компетенцій.

Модуль 2: Від творчого самовираження до соціальної єдності. Майстер-класи із С. Лефкочир (C. Lefkochir)

Модуль 3: Профілактика символічного насильства та кризових комунікацій.

Модуль 4: Особистісна та професійна презентація в процесі працевлаштування.

Модуль 5: Оцінка проектів та програм дій.

Модуль 6: Інтеграція гендерної перспективи в політику закладу.

Модуль 7: Виховання в умовах різноманітності, розвитку та справедливої міграції.

Модуль 8: Міжкультурна педагогіка та стратегії профілактики.

Модуль 9: «Школа-інституція-сім'я»: партнерська взаємодія.

Модуль 10: Підготовка-супровід інтервентів до психосоціальних досліджень.

Модуль 11: Професійне усне та письмове спілкування в соціально-освітніх та культурних структурах.

Модуль 12: Управління культурним різноманіттям на підприємстві: практичний аналіз [7].

Попри орієнтацію в Бельгії переважно на позауніверситетську підготовку соціальних працівників, для здобувачів магістерського ступеня в галузі гуманітарних і соціальних наук у профільних навчальних закладах відкриті можливості тематичних стажувань, що здійснюються в межах підготовки випускної кваліфікаційної роботи й готують фахівців соціальної сфери до роботи в полікультурному середовищі. Стажування триває не менше 300 год. Інститут досліджень, підготовки та діяльності в сфері міграцій пропонує стажування за такими напрямами:

1. Професійна та особистісна ідентифікація працівників-мігрантів.
2. Розвиток міжкультурного суспільства та соціальні заходи на місцях: роль громад.
3. Зв'язки між туризмом, співрозвитком, міграцією та соціальною інтеграцією.
4. Участь об'єднань мігрантів у громадській діяльності.

5. Участь підприємств мігрантів у громадській діяльності.

6. Методи та практика безперервної підготовки соціальних працівників у контексті соціально-культурної різноманітності.

7. Зв'язки між артистичним вираженням, розвитком особистості та соціальною участю в мультикультурному контексті.

У **Швейцарії** підготовка соціальних працівників завжди була прерогативою соціальних шкіл. Лише у 80-х роках XX ст. власники дипломів університетів у галузі соціальних наук почали конкурувати з випускниками шкіл соціальної роботи. Однак останні зуміли зберегти престиж підготовки, зорієнтованої на здобуття, насамперед, практичних навичок, і при цьому підняти рівень теоретичної компоненти підготовки, тому цілком природно, що були створені так звані Великі спеціалізовані школи (Hautes йcoles spйcialisйes (HES), які уважаються «університетами спеціальностей», що є повноцінними університетськими закладами й водночас доповненням до класичних університетів, метою яких є розвиток прикладних досліджень у галузі соціальної роботи.

Підготовка соціальних працівників до роботи в полікультурному середовищі здійснюється в основному в межах післядипломної освіти, хоча окремі навчальні заклади пропонують вивчення тематичних модулів ще в бакалавраті. Наприклад, у Вищій спеціалізованій бернській школі (la Haute йcole spйcialisйe bernoise) своєрідним доповненням до бакалаврського та магістерського курсу підготовки є можливість вивчення семестрового модуля «Міжкультурні та транскультурні компетенції у сфері праці» («Compйtences interculturelles et transculturelles dans le monde du travail»). Вивчення модуля підтверджується отриманням Сертифіката глобальної компетентності (Certificate of Global Competence), який засвідчує сформованість у фахівця міжкультурної та транскультурної компетентності. На вивчення модуля відводиться 60 год. (2 кредити ECTS), які не включені в загальне навчальне навантаження. Охочі вивчати модуль мають подати заявку, однак не всі претенденти проходять відбір. Навчання ведеться англійською, французькою, німецькою мовами [9].

Зміст модуля:

1. Вступ (поняття культури, стереотипи, географічні культурні простори, розвиток культури в суспільстві, вплив культури на поведінку індивіда, культурні особливості країни чи регіону на сучасному етапі, зв'язок національної релігії, культури, філософії й етики зі світовими релігіями, етикою та культурою, політична та культурна еволюція, економічний розвиток), міжкультурність та транскультурність, розвиток світової юриспруденції, упровадження права та правової безпеки, культура підприємства в культурному контексті).

2. Міжкультурне співробітництво в організації (міжкультурна взаємодія на місцях, сфери зайнятості, діаспора та її вважливість у процесі інтеграції, вербування та залучення співробітників, інтеграція через роботу, міжкультурний менеджмент, потенціал комунікації та конфліктів, міжкультурна віртуальна командна робота (відеоконференції, соціальні мережі, веб 2.0), можливості та технічні проблеми, межі віртуальної співпраці, проблеми під час ділових поїздок), труднощі на місцях, за межами Швейцарії (експатріанти та іммігранти).

3. Міжкультурне співробітництво та організації (на місцях) (організаційна культура в чужоземному культурному середовищі, громадське/приватне партнерство за кордоном, корпоративна відповідальність, поведінковий код) [9].

У **Нідерландах** у кінці 80-х рр. XX ст. відбулися значні зміни в системі вищої професійної освіти, які торкнулися й підготовки соціальних працівників. У 1989 р. внаслідок реформування вищої освіти в галузі соціальної роботи тринадцять існуючих напрямів підготовки було реорганізовано в п'ять нових, які об'єднали підготовку за спеціальностями в галузі анімації та соціальної діяльності в громаді: Cultureel

в Maatschappelijk Vorming (культурна та соціальна підготовка) рівня HBO. Навчання соціальній роботі відтепер здійснюється у вищих закладах неуніверситетського типу, де пропонують можливості підготовки в галузі соціальної роботи різних рівнів. При цьому можна обрати два напрями підготовки: підготовка до професійної діяльності (NE)-HBO), яка налічує 22 професійні програми) у різних вищих школах (Hogeschoolen), і підготовка до науково-дослідницької роботи більш теоретичного спрямування в університетах (NE)-WO). У країні відсутні державні дипломи з соціальної роботи, як у Франції, де навчання здійснюється в навчальних центрах асоціативного статусу або в державних чи приватних вищих навчальних закладах та в університетських інститутах.

Система підготовки фахівців в галузі соціальної роботи в **Німеччині** носить дуальний характер, при цьому соціальну освіту пропонують державні установи (громадська соціальна робота), а також приватні заклади. Для Німеччини, яка тривалий час була розділена на дві частини, міжкультурне порозуміння є значною мірою символом національного возз'єднання. Окрім того, інтенсифікація міграційних процесів, перехрестям для яких часто стає саме Німеччина, зумовили перегляд не тільки цілей і завдань, але й модернізацію змісту загальної та соціальної освіти відповідно до нової соціокультурної ситуації, тому все більше зростає потреба соціальних служб у фахівцях, готових до роботи в умовах полікультурного середовища та ситуації.

Важливими складовими професійної компетентності соціального працівника/соціального педагога в Німеччині нарівні із предметною, діяльнісно-операційною, праксеологічною, когнітивною, емоційною є полікультурна, соціальна, лінгвістична компетентності, що передбачає засвоєння культурних норм, іноземних мов, уміння налагоджувати міжособистісну взаємодію, ефективно співпрацювати. У програмах професійної підготовки соціальних працівників у тій чи іншій мірі закцентовано увагу на вивченні культурно-етнічних особливостях різних країн; культурних феноменів, що мають загальнолюдський, глобальний характер, позбавлений національної, культурної та мовної специфіки, різних аспектів культурно-історичного розвитку власної країни у світовому контексті [2, с. 126-129; 4, с. 45].

Однією із базових дисциплін, яка входить у програми підготовки представників соціономічних професій усіх вищих навчальних закладів Німеччини, є «Міжкультурна педагогіка» (можливі варіанти назви – «Міжкультурне виховання», «Виховання в дусі європейської спільноти» тощо). Метою вивчення навчальної дисципліни є формування спеціальних знань, вмінь і навичок міжкультурного спілкування, спрямованого на розв'язання міжнаціональних та міжкультурних проблем. Цей курс спрямований на ознайомлення майбутніх фахівців соціальної сфери із європейською інтеграційною проблематикою в контексті культурно-історичного розвитку, національних конфліктів, узаємовпливів європейських культур; світовими сучасними соціальними структурами; міжнародним та європейським законодавством щодо захисту прав людини; соціально-політичними, економічними та культурними наслідками міграційних процесів; особливостями національних систем освіти; формування навичок вербального та невербального спілкування із клієнтами, які є представниками інших культур. Теоретичне підґрунтя навчального курсу становить концепція виховання в громаді, що відстоює принцип реалізації навчання, орієнтованого на різностороннє осмислення міжкультурних проблем європейської спільноти та пошук шляхів вирішення міжнаціональних конфліктів.

Вивчення курсу передбачає модульний підхід – студент може обрати лише ті модулі, що відповідають його інтересам: «Європейська інтеграція та трансформація соціальних проблем»; «Універсальні та специфічні концепції соціального забезпечення та права на освіту»; «Європейська освітня та соціальна політика (транснаціональні системи соціального забезпечення та європеїзація освітніх систем)»; «Міжкультурне

спілкування як принцип в освітній та соціальній системах [3, с. 140-144].

До другої групи країн за специфікою системи соціальної освіти відносимо ті, де початковий рівень підготовки в галузі соціальної роботи можна здобути як в університетах, так і в неуніверситетських інститутах (Чехія, Угорщина, Польща, Болгарія, Данія, Греція, Норвегія, Швейцарія, Франція тощо). Наприклад, неуніверситетська система соціальної освіти **Норвегії**, де підготовка фахівців у галузі соціальної роботи розпочалася ще в 1920 р. в Осло, відрізняється від інших скандинавських країн, таких як Фінляндія та Швеція, де соціальних працівників готують в університетах. У 1967 р. в Норвегії була створена комісія з соціальної роботи, яка продовжила термін навчання в галузі соціальної роботи з двох із половиною до трьох років. Професійна підготовка соціальних працівників здійснюється в коледжах, які не є асоційованими з університетами. Останнім часом популяризують магістерські програми з соціальної роботи, зокрема в коледжах Бодо й Осло. У 1985 р. запроваджено докторські студії з соціальної роботи.

Норвезька модель майже ідентична датській моделі соціальної освіти, де підготовка соціальних працівників триває три з половиною роки й здійснюється в інститутах соціальної освіти.

Цікавий досвід полікультурної підготовки соціальних працівників напрацьований у **Греції**. Університетські педагогічні відділення Греції ще з середини 90-х рр. XX ст. почали включати в навчальні плани підготовки соціальних працівників/педагогів дисципліни, спрямовані на вивчення проблем міжкультурного виховання, а також проблем європейської інтеграції в освіті: «Європейська інтеграція – виклик освіті», «Освіта в Новій Європі», «Європейський та міжнародний простір в освіті», «Освіта греків зарубіжжя», «Міжкультурна освіта», «Європейські програми й освіта» тощо. Усі ці дисципліни спрямовані на підготовку фахівця до роботи в полікультурному середовищі. У програми підготовки фахівців соціономічних спеціальностей у Греції також включено курс «Розвивальна освіта», актуальність якого обґрунтовується тенденцією до зближення людства на різних рівнях у різних сферах діяльності, зокрема, освітній. У межах цього курсу студенти вивчають чинники, особливості міжкультурних конфліктів, учаться знаходити шляхи їхнього розв'язання [2, с. 129-133].

Як і в Німеччині та Швеції, майбутні соціальні працівники у Греції вивчають «Міжкультурну педагогіку», спрямовану на аналіз особливостей виховання й освіти в умовах зближення та взаємопроникнення культур [10].

Оскільки невід'ємною складовою полікультурної освіти є вивчення іноземних мов, у навчальні плани соціальних спеціальностей включені такі дисципліни: «Міжкультурне спілкування», «Мова та полікультурність», «Двомовна дитина», метою яких є розвиток у студентів розуміння взаємовпливу мови та соціального оточення з позицій світоглядних аспектів, які відображаються в культурних особливостях, формування навичок використання вербальних та невербальних засобів комунікації, формування корелятивного зв'язку між вивченням/знанням іноземної мови та пізнанням/розумінням представників інших культур, засвоєння понятійно-категоріального апарату полікультурної освіти (культура, полікультурність, стереотипи, різноманіття); аналіз педагогічних підходів до реалізації мети та завдань полікультурної освіти.

Третя, найбільш численна група, включає країни, у яких підготовка соціальних працівників початкового рівня здійснюється в основному в університетах (Естонія, Фінляндія, Ірландія, Ісландія, Італія, Румунія, Словенія, Іспанія, Швеція, Велика Британія).

В **Італії** реформа університетської підготовки соціальних працівників із упровадженням спеціалізації та підвищення кваліфікації відбулася в 1982 р., але лише в 1987 р. підготовку соціальних асистентів було перенесено до університетів. Таким

чином, підвищення рівня базової освіти для соціальних працівників стало кроком у процесі професіоналізації соціальної роботи в Італії. Крім соціальних асистентів, до соціономічних спеціальностей в Італії відносять професійних вихователів-наставників (educatore professionale), підготовка яких теж здійснюється в рамках університетської освіти. Сьогодні підготовку професійних вихователів в Італії найчастіше здійснюють медичні факультети, оскільки ці фахівці в основному практикують у медичному секторі, співпрацюючи із наркозалежними, психічнохворими, дітьми, які мають труднощі тощо. Тривалість підготовки фахівців соціальної сфери першого рівня триває три роки й завершується отриманням національного диплома. Продовжити навчання можна за обраною спеціалізацією в магістратурі (два роки навчання) перед вступом у докторантуру. Спостерігається дві тенденції в підготовці соціальних працівників: частина фахівців обмежуються завершенням першого рівня соціальної освіти й здобуттям диплому бакалавра, частина завершує підготовку усіх трьох рівнів.

У **Фінляндії** система підготовки соціальних працівників розпочала становлення в 50-х рр. XX ст. на базі Хельсінського університету паралельно із розробкою напрямів державної соціальної політики. Розвиток соціальної роботи як університетської дисципліни допоміг консолідувати дослідження в цій галузі. Сьогодні професійна підготовка в галузі соціальної роботи здійснюється в шести університетах, що утворюють мережу й пропонують також можливості дистанційного навчання. Система соціальної освіти у Фінляндії базується на ідеї академічних кваліфікацій, необхідних у соціальній роботі, із середньою тривалістю навчання п'ять із половиною років. Серед закладів, які пропонують підготовку соціальних працівників, виокремлюють два типи вищих навчальних закладів: університети та політехнічні школи. Попри те, що обидва типи закладів пропонують підготовку за соціальними спеціальностями, лише університетський диплом уважається підтвердженням справжньої кваліфікації в цій галузі. Акцентування на науковості соціальної роботи вирізняє фінську систему соціальної освіти на європейському рівні. Фінляндія випереджає інші європейські країни в наукових дослідженнях у цій галузі, як і **Швеція**, де соціальна робота також розглядається, як окрема дисципліна, інтегрована в систему університетської підготовки з 1977 р. У Швеції 5 університетів пропонують підготовку в галузі соціальної роботи трьох рівнів: бакалаврат, магістратура, докторантура.

Швеція займає одне з чільних місць серед європейських країн у царині реалізації інтеграційної політики, оскільки в цій країні особливу увагу на державному рівні приділяють соціальній роботі з мігрантами, відповідним чином адаптовуючи для цього систему соціальної освіти.

У Швеції, де проблема ксенофобії в останні десятиліття значно загострилася через суттєву зміну етнічного складу населення, увага до полікультурної підготовки соціальних працівників є логічною відповіддю на актуальні виклики часу. На державному рівні розроблено та уведено в дію нормативно-правові акти, спрямовані на підтримку культурних та етнічних меншин, реалізацію принципу полікультурності та толерантності, формування полікультурного виховного простору, удосконалення змісту освітніх програм на рівні середньої та вищої школи, де питання полі культурності, в основному, визначені в межах вибіркових навчальних курсів [5, с. 126]. Зокрема, розвитку полікультурної компетентності майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів сприяє курс «Міжкультурна педагогіка», який вивчається вже на першому році навчання в коледжі й завданнями якого є розвиток уявлення про культурну різноманітність та необхідність сприяння їй, покращення взаєморозуміння в умовах соціокультурного розмаїття, допомога клієнту в усвідомленні соціокультурної ідентичності, формування позитивного ставлення до культурних відмінностей, розвиток навичок міжкультурної взаємодії на основі толерантності та взаєморозуміння. Велика увага в процесі вивчення курсу приділяється формуванню толерантності в широкому

значенні (гендерної, сексуальної, релігійної) [1, с. 24-31].

Трохи відокремлено від інших європейських країн стоїть система соціальної освіти **Іспанії,** яка характеризується затримкою процесу професіоналізації соціальної роботи. Лише в кінці 50-х рр. – на початку 60-х рр. XX ст. соціальна робота в Іспанії почала виокремлюватися, як окремий фах. У 1980 р. завдяки ініціативі Іспанської федерації асоціацій соціальних асистентів розроблено проект бакалаврської підготовки соціальних працівників. У результаті законодавчо було закріплено диплом із соціальної роботи (de diplomado en trabajo social) й трансформацію шкіл соціальних асистентів в університетські школи соціальної роботи. З 1983 р. дипломна підготовка в галузі соціальної роботи (diplomatura en trabajo social) була інтегрована в бакалаврат із трирічним терміном навчання. У 1990 р. з виокремленням в університетській освіті галузі знань про соціальну роботу та соціальні послуги (areas de conocimento de trabajo social y servicios) почався значний поступ в утвердженні соціальної роботи як наукової дисципліни шляхом створення університетських курсів для випереджаючої освіти й наукових досліджень. У 1993-1994 рр. ухвалений Закон про університетську реформу дозволив значно оновити зміст соціальної освіти, запровадивши гнучкі навчальні проекти, адаптовані до особливостей кожного університету [8].

Отже, аналіз особливостей розвитку полікультурної освіти фахівців соціальної сфери у європейських країнах дозволяє стверджувати, що полікультурність як суспільний феномен, що є невід'ємною складовою сучасного життя, перебуває в центрі пильної уваги науковців та практиків. Активний розвиток та вдосконалення систем підготовки фахівців, їхньої адаптації до особливостей роботи в полікультурному середовищі у Європі є яскравим підтвердженням цього факту, а тому потребує подальшого, більш детального дослідження.

Література:

1. Бугасова Н. В. Основні напрями навчання іммігрантів в Україні та Швеції: порівняльний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика.* 2009. № 1. С. 24-31.
2. Гуренко О. І. Теоретичні і методичні засади полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 580 с.
3. Пришляк О. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів Німеччини до роботи у полікультурному просторі. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка.* Тернопіль, 2007. № 2. С. 140–144.
4. Якса Н. В. Професійна підготовка майбутніх учителів до взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах полікультурності кримського регіону: дис. … д-ра. пед. н.: 13.00.04 / Нац. академія пед. наук. Київ, 2009. 571 с.
5. Bredange G. Teacher Education in Sweden: An Intercultural Perspective. *Teacher Education in Plural Societies*. London & Washington, D. C., 1996. P. 126.
6. Demorgon J. Pour le developpement d'une competence interculturelle en europe. Quelles formations? Quelles sanctions qualifiantes? URL: https://www.ofaj.org/resources/flipbooks/texte-de-travail_13/files/assets /common/downloads/publication.pdf.
7. Formation. Modules. URL: http://www.irfam.org/index.php?articleID= 36&themeID=4.
8. Jovelin E. Histoire du travail social en Europe. Paris, 2008. 287 p.
9. Module semestriel a la BFH: Compйtences interculturelles et transculturelles dans le monde du travail. URL: https://www.bfh.ch/fileadmin/docs/campus/international/Modulbeschreibung_Semestermodul_f.pdf
10. Ναμανάκης Μ. Παιδαγωγικός λόγος και εκπαίδευση τνω εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. *Από τα διδασκαλεία εκπαίδευσης εκπαιδευτικών στα διδασκαλεία μετεκπαίδευσης: Προβληματισμοί για το παρόν και το μέλλον ενός θεσμού : πρακτικά ημερίδας*, 30 Μαρτίου 2002. Ρέθυμνο, 2002. Σ. 175.
11. Βαλκάνου Ε. Προβλήματα δια βίου εκπαίδευσης εκπαιδευτικών. Η εκπαίδευση σην ανάπτυξη. *Τα εκπαιδευτικά (Τριμηνιαίο περιοδικό εκπαιδευτικού και κοινωνικού προβληματισμού)*. 2002. № 63-64 (περίοδος β). Σ. 129-137.

Pryshlyak O. Iu.

MODERN TRENDS TRAINING INTERCULTURAL COMPETENCY OF SOCIAL SPHERE'S SPECIALISTS IN THE WESTERN EUROPE COUNTRIES

The article analyzes the European experience of preparing social workers for work in a multicultural environment. It has been found that teaching social work in Europe is based on various systemic laws. At the same time in systems of social education presented similar structures, fundamental knowledge differ insignificantly, the variety of training is manifested in its duration, features of organization and internships. Traditional systems of training social workers in different countries demonstrate the tendency of their adaptation to the needs of the time by introducing into the contents of the training the components of the multicultural competence of a specialist in the social sphere. By criterion of proximity to university training it is possible to divide countries into several groups. This classification outlines the importance of research in the field of social work. The first group includes countries where entry-level training is offered by non-university institutions (Austria, Belgium, Germany, the Netherlands, Switzerland). To the second group of countries, the specifics of the system of social education include those where the initial level of training in social work can be obtained both at universities and non-university institutes (Czech Republic, Hungary, Poland, Bulgaria, Denmark, Greece, Norway, Switzerland, France). The third group includes countries in which the training of elementary social workers is carried out mainly at universities (Estonia, Finland, Ireland, Iceland, Italy, Romania, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom). The analysis of the peculiarities of the development of multicultural education of social sphere specialists in European countries suggests that there is an active development and improvement of the systems of training specialists, their adaptation to the peculiarities of work in the multicultural environment.

Key words: multiculturalism, multicultural education, multicultural environment, multicultural competence, social education, social work, social worker, specialist in social sphere.

Дата надходження статті: «04» липня 2018 р.